

Concepte în mișcare. Studii despre stadiul actual al criticii și istoriei literare românești

Volumul apărut în 2010 la Editura Academiei Române, coordonat și îngrijit de Ofelia Ichim și Șerban Axinte, cu o prefață de Dan Mănuță, reprezintă o foarte solidă contribuție la lămurirea conceptuală, teoretică și practic-aplicativă a unor chestiuni care țin, pe de o parte, de specificul cultural și literar românesc posttotalitar, iar pe de altă parte, reprezintă puncte nodale ale discursului legitimator/identitar românesc actual.

Volumul reunește studii riguroase, sinteze aduse la zi, ipoteze teoretice și metodologice demne de luat în seamă, precum și exerciții aplicative ample, din domeniul comparatisticii sau al analizei de text literar. Autorii sunt, cu toții, voci repute ale discursului critic/exegetic românesc și european, ale căror preocupări sunt, în ansamblu, reunite sub egida Institutului de Filologie Română „A. Philippide”.

Dând girul autorității istoricului literar și al cercetătorului fenomenului cultural, *Prefața*, stând sub semnul *construcției și al deconstrucției*, semnaleză, din capul locului, specificitatea contextului actual. Între puternica și fertila tradiție a domeniului istoriei literare în spațiul românesc și vârstele postmodernismului, cu amprenta sud-estică specifică, Dan Mănuță subliniază importanța și relevanța unui asemenea demers – semnificativ prin situarea echilibrată în relație – și nu în opoziție – cu povestea însăși a abordării de tip istorico-literar, a limitelor și a reușitelor ei. Altfel spus, este vorba despre „(...) încercarea de a circumscrie stadiul actual al criticii și istoriei literare românești privit într-un context modern, fără, pe de altă parte, a fi ignorată tradiția.” (p. 10)

Și nu este ignorat nici traseul postmodern al abordării specializate a literaturii, aducându-se în discuție un exemplu semnificativ în sine și util punctului de vedere exprimat – Niklas Luhmann, în cartea sa, *Die Kunst der Gesellschaft (Arta societății)*, publicată în 1984 și reluată în 1995, afirmă că este necesară „discutarea literaturii în cadrul unui sistem policontextual alcătuit din trinomul literatură – cultură – civilizație.” (p. 10)

Sub semnul acestei perspective integratoare se așază, pe rând, discuții despre conceptul de generație, despre revizuirea valorilor și despre canon, despre relevanța actuală a criteriului estetic, despre posibilitatea/imposibilitatea sau irelevanța elaborării unei istorii a literaturii române, astăzi. Sau despre posibile istorii alternative, parțiale, dispuse, în spirit (oarecum) postmodern, să abordeze sistematic un gen literar de anvergură, precum romanul dintr-o anumită epocă, sau dintr-un anumit spațiu literar, *cazuri literare* – personalități și teme. Nu lipsesc, spuneam, demersurile de tip comparatist precum acelea care urmăresc traseul literar al mitului Daciei sau impersonalizarea discursului românesc al Hortensiei Papadat-Bengescu și al lui Gustave Flaubert. Și se adaugă, reconfortant prin perspectiva proaspătă, actuală, abordări necesare ale literaturii române din Basarabia.

Semnează, în volum, nume repute precum cel al lui Mircea A. Diaconu, al Ioanei Bot, al Elvirei Sorohan, Florin Faifer, Ștefan Borbely ori Cornel Munteanu, precum și voci tinere ale noilor valuri de critici formați, mulți dintre ei, la școala filologică ieșeană – Antonio Patraș, Bogdan Crețu, Șerban Axinte, Doris Mironescu, Emanuela Ilie, Luigi Bambulea și alții. Ceea ce reprezintă mai mult decât o simplă recomandare, ci chiar garanția valorii.

Simona Antofi